

státní opera praha

1888—2008

120 let budovy Státní opery Praha
years of the Prague State Opera building

Ředitel: Mgr. JAROSLAV VOCELKA

Šéf opery: PhDr. INGEBORG ŽÁDNÁ

Šéf baletu: PAVEL ĎUMBALA

TISKOVÁ ZPRÁVA

10. 12. 2007

120. výročí
budovy Státní
opery Praha

Historie divadelní budovy, která od 1. 4. 1992 nese jméno Státní opera Praha a jejíž minulost stála vždy – neprávem, i když v české metropoli celkem pochopitelně – ve stínu Národního divadla, se začala psát ve druhé polovině 19. století. Čechy tehdy náležely k rakousko-uherské monarchii a v Praze žila početná německá menšina. Otevření velkolepého českého divadla – Národního divadla – v roce 1883 nepřímou způsobilo, že i pražská německá obec zatoužila po reprezentativnějším divadelním sídle. Sto let staré Královské zemské německé divadlo (Königliches deutsches Landestheater), jak zněl tehdy oficiální název Nosticova divadla na Ovocném trhu, už delší dobu nevyhovovalo svými parametry zvyšujícím se nárokům na výpravnější kusy. Proto byl ustaven Německý divadelní spolek (Deutscher Theaterverein), jehož cílem bylo nashromáždit finanční prostředky. Během tří let vznikl stavební plán, který realizoval proslulý vídeňský ateliér Fellner und Helmer. Svým prostorným hledištěm stejně jako okázalou neorokokovou výzdobou patří tato divadelní budova k nejkrásnějším v Evropě.

Vedením Nového německého divadla (Neues deutsches Theater), jež zahájilo činnost 5. 1. 1888 Wagnerovou operou Mistři pěvci norimberští, byl pověřen dosavadní ředitel Stavovského divadla Angelo Neumann. Neúnavně vyhledával nové operní tituly a uvedl celou řadu světových premiér. Brzy divadlo pozvedl na vysokou uměleckou úroveň mezinárodního významu. S větším či menším úspěchem pokračovali ve vedení Nového německého divadla i Neumannovi následovníci Heinrich Teweles, Leopold Kramer, Robert Volkner a Paul Eger. Ve 30. letech v době silícího nacistického nebezpečí patřilo Nové německé divadlo v Praze k demokratickým baštám, kam se uchýlovali umělci, jejichž působení v Německu bylo pro jejich pokrokové postoje či rasový původ nežádoucí. Vývoj politických událostí, klesající návštěvnost a s tím spojené finanční problémy vedly Německý divadelní spolek k rozhodnutí ukončit v září 1938 činnost divadla. Scéna, již prošli takové osobnosti jako dirigenti Gustav Mahler, Richard Strauss, Felix Mottl, Arthur Nikisch, Alexander Zemlinsky, Georg Széll, Erich Kleiber, Otto Klemperer a pěvci Nellie Melba, Enrico Caruso, Lilli Lehmann, Maria Jeritz, Leo Slezak, Hans Hotter ad., uzavřela tak první významnou etapu.

Krátce po skončení 2. světové války byl v budově bývalého Nového německého divadla ustaven nový operní a činoherní soubor Divadlo 5. května. Po uplynutí jedné sezony byla zrušena jeho činoherní část a vznikl samostatný operní soubor vedený Aloisem Hábou a Václavem Kašílkem s názvem Velká opera 5. května. Šéfdirigentem se stal Karel Ančerl a režisérem Alfréd Radok. Mezi památné inscenace patřily Kašílkova dynamická Prodaná nevěsta, Radokovy supermoderní Hoffmannovy povídky, československá premiéra Prokofjevových Zásnub v klášteře (pod názvem Maškaráda), která zahájila světovou kariéru scénografa Josefa Svobody, a konečně i čtvrttónová opera Aloise Háby Matka. Působení Velké opery 5. května bylo bohužel krátkodobé. V létě 1948 bylo z politických i ekonomických důvodů rozhodnuto připojit Velkou Operu 5. května k Národnímu divadlu a od 3. 11. 1949 začalo divadlo fungovat pod názvem Smetanovo. Zásadním úskalím sloučení obou pražských operních souborů se staly značné organizační problémy tak rozměrného uměleckého kolosu. Repertoár uváděný ve Smetanově divadle poskytl velký prostor české soudobé opeře, jeho páteří však byla významná i méně známá díla světové operní literatury. Pro své velké technické možnosti bylo divadlo užíváno i pro hostování zahraničních souborů a celé řady světových operních hvězd. K nejpozoruhodnějším patřilo hostování Vídeňské státní opery se Straussovou operou Ariadna na Naxu (1979) pod taktovkou Karla Böhma a s Editou Gruberovou v roli Zerbinetty.

Cesta ke Státní opeře Praha byla nastoupena začátkem roku 1990 jako reakce na rostoucí kritiku nesmyslného spojení Smetanova a Národního divadla. Od 1. 4. 1992 se operní soubor Smetanova divadla oddělil od Národního divadla a získal statut nezávislého divadla, jehož ředitelem byl jmenován Karel Drgáč. Divadlo dostalo nový název Státní opera Praha. Karel Drgáč nechal v krátké době přestudovat stávající klasické tituly do původních jazyků a nové inscenace uváděl již výhradně v originálních jazycích. Jednoznačného uznání kritiky si dobyl především soustavnou péčí o odkaz 20. století (Alexander Zemlinsky, Hans Krása, Pavel Haas, Gottfried von Einem). Při premiéře Verdiho Maškarního plesu (21. 2. 1993) bylo poprvé v České republice použito titulovacího zařízení. 1. dubna 1995 byla ředitelkou Státní opery Praha jmenována pěvkyně mezinárodního renomé Eva Randová, za jejíž éry došlo k renesanci někdejších slavných filharmonických koncertů z dob Nového německého divadla. Z nových titulů uvedla Turandot, Kouzelnou flétnu, Káťu Kabanovou, Borise Godunova, Její pastorkyňu, Turka v Itálii, Giocondu, Lohengrina, Eugena Oněgina, Fausta a Markétku a Dona Carlose. Nejvýznamnějším počinem bylo koncertní nastudování opery Pavla Haase Šarlatán, z něhož byla pořízena live nahrávka firmou DECCA, a koncertní uvedení Wagnerovy Valkýry.

V roce 1998 převzali vedení Státní opery Praha scénograf Daniel Dvořák (ředitel) a režisér Jiří Nekvasil (umělecký šéf). Volba jejich prvního velkého titulu, Boitovy v Čechách dosud nehrané opery Nerone, byla příznačná pro proklamovanou dramaturgickou linii nového vedení, které si vedle udržování klasického odkazu uložilo za cíl objevování opomíjených děl a zejména uvádění operních novinek ve světových premiérách (Bubu z Montparnassu E. F. Buriana, Fyzikové švýcarského autora Andree Pflügera a Circus Terra norského skladatele Trygve Madsena) či českých a pražských premiérách (Pád domu Usherů Philipa Glasse, Utahování šroubu Benjamina Brittena, operní prvotina Bohuslava Martinů Voják a tanečnice v režii Davida Pountneyho). V renesanci díla Alexandra Zemlinského pokračovala Státní opera Praha jeho operou Bylo-nebylo, na tradice předválečné německé opery navázalo Očekávání Arnolda Schönberga uvedené 6. 6. 2000 přesně 76 let po světové premiéře v Novém německém divadle. V roce 2000 bylo ve světové premiéře inscenováno také vítězné dílo mezinárodní soutěže Nová opera pro Prahu – Faidra od Emila Viklického. Cílem tzv. Francouzského projektu bylo představit tři francouzské opery tří století (Robert d'ábel Giacoma Meyerbeera, Ariana a Modrovous Paula Dukase, Joseph Merrick zvaný Sloní muž Laurenta Petitgirarda). Posledním projektem před odchodem Daniela Dvořáka na místo ředitele Národního divadla v Praze byl tematický cyklus věnovaný Shakespeareovi v opeře, který zahájilo zřídkakdy uváděné dílo Hamlet od Ambroise Thomase.

Od sezony 2002/2003 byl do čela Státní opery Praha jmenován ministrem kultury ČR Pavlem Dostálem její dosavadní správní ředitel Mgr. Jaroslav Vocelka. Jako správní ředitel docílil zvýšení finanční soběstačnosti domu a racionalizace provozu, zasadil se rovněž o dobudování diváckého a hereckého zázemí a doplnění jevištní technologie a v rekonstrukci budovy pokračoval i ve své nové funkci. Na místě ředitele Státní opery Praha poprvé zavedl podle modelu běžného na světových scénách vedle šéfa opery i samostatnou funkci šéfa baletu. V současné době je šéfem opery PhDr. Ingeborg Žádná a šéfem baletu Pavel Ďumbala. Vocelkova éra se vyznačuje jak klasicky pojatými inscenacemi (v čele s romanticky zasněnou Rusalkou režiséra Zdeňka Trošky, v jejíž titulní roli se poprvé ve své kariéře představila Eva Urbanová), tak klasickými tituly v moderním inscenačním pojetí (Čajkovského Piková dáma v režii Romana Hovenbitzera či La traviata v režii Arnauda Bernarda) až ke světovým premiérám českých oper (La Roulette Zdenka Mertý, Oráč a Smrt Emila Viklického). Dramaturgickými objevy se staly opomíjené či u nás neznámé tituly - Leoncavallova Bohéma, Treemonisha amerického krále ragtime Scotta Joplina (česká premiéra), Nížina Eugena d'Alberta u příležitosti 100. výročí světové premiéry v Novém německém divadle (15. 11. 1903), Bernsteinův Candide (2006), Poulenkovy Prsy Tírésiovy (česká premiéra, 2007).

Od 1. 1. 2003 se druhým souborem Státní opery Praha stal Balet Státní opery Praha. Za pět let si baletní soubor dokázal vytvořit žánrově pestrý repertoárový základ od

nekonvenční, asijskou divadelní kulturou inspirované choreografie Bronislava Roznosa *Time of Pain* ke klasicky pojatému *Labutímu jezeru*, v němž opakovaně hostují hvězdy Anglického národního baletu Daria Klimentová a Dmitri Gruzdyev. Podobně jako Daniel Dvořák i Jaroslav Vocelka pokračuje v benefičních koncertech na podporu nejrůznějších humanitárních účelů. Událostí se stalo mj. vystoupení legendární španělské pěvkyně Monsterrat Caballé (17. 10. 1993) na benefičním koncertu s cílem pomoci obcím poničeným povodněmi.

Za 15 let existence Státní opery Praha prošla její scénou celá řada významných hostujících umělců: pěvci Gail Gilmore, Anja Silja, Heikki Siukola, Dmitri Hvorostovsky, Vladimír Matorin, Thomas Sunnegardh, Eva Urbanová, Lubica Vargicová, Michèle Crider, Vladimír Chernov, režiséři John Dew, David Pountney, Herbert Adler, Dominik Neuner, Pier Luigi Pizzi, Arnaud Bernard, dirigenti Albert Rosen, Martin Turnovský, Nikša Bareza, Hilary Griffiths, Hans Wallat, János Kulka, Bohumil Gregor, Ondrej Lenárd, kostýmní výtvarník Jan Skalický. Bylo uvedeno 13 oper ve světové premiéře (za 120 let jich bylo 53), 8 v české premiéře (za 120 let celkem 190) a 3 v pražské premiéře (od roku 1888 celkem 23). Mezinárodní prestiž Státní opery Praha pomáhají budovat a upevňovat zahraniční turné. Nejčastější destinací je Japonsko, kde na podzim 2007 vystupoval operní soubor již poosmé. V posledních třech letech hostovala Státní opera Praha na operních festivalech v italské Maceratě, polské Bydhošti, maďarském Miskolci a v německém Regensburgu a Mannheimu. Prestižní jsou rovněž opakovaná vystoupení v Salcburku ve Velkém festivalovém domě a v Haus für Mozart. Do Salcburku se na podzim 2008 chystá Státní opera Praha již počtvrté, tentokrát s Pucciniho *Turandot*.

Od sezony 2007/08 je šéfdirigentem SOP Guillaume Tourniaire, který ve Státní opeře Praha v uplynulých dvou sezonách nastudoval *Bernsteinova Candida* a *Poulenkovy Prsy Tirésiovy* a *Lidský hlas*. V září 2007 uvedl ve Státní opeře Praha kompletní scénickou hudbu Edvarda Griega k dramatu Henrika Ibsena *Peer Gynt* a na únor 2008 chystá novodobou premiéru opery Camilla Saint-Saëns *Hélène*, jejíž partitura byla po více než 100 letech objevena nedávno v archivu divadla v Monte Carlu. Koncertní uvedení opery *Hélène*, jejímž námětem je osudová láska Trojské Heleny k Paridovi, doplní *Perská noc*, cyklus písní na text Armanda Renauda pro sóla, sbor a orchestr. Tato novodobá premiéra se stane 13. 2. 2008 jedním z vrcholů oslav 120 let budovy SOP.

Oslavy zahájí v sobotu 5. 1. 2008 mimořádný den otevřených dveří, vernisáž výstavy unikátních dobových fotografií budovy a galapředstavení *Dvořákovy Rusalky* s Adrianou Kohůtkovou a Tomášem Černým v hlavních rolích pod taktovkou Ondreje Lenárda. Dalším vrcholem bude 29. 5. 2008 premiéra *Wagnerova Bludného Holand'ana* v nastudování britského režiséra Stephena Taylora, uvedená v rámci Mezinárodního hudebního festivalu *Pražské jaro*. Chystáme řadu galapředstavení, přednášky, soutěže, představíme renomované hosty v čele s již zmíněnými sólisty Anglického národního baletu Dariou Klimentovou a Dmitri Gruzdyevem.

HISTORIE DIVADLA V DATECH

1886–1887

Stavba Nového německého divadla (Neues deutsches Theater)

5. 1. 1888

Provoz Nového německého divadla zahájen slavnostním představením opery Richarda Wagnera *Mistři pěvci norimberští*

1888–1938

Nové německé divadlo (Neues deutsches Theater)

ředitelé:

Angelo Neumann	1888–1910
Heinrich Teweles	1911–1918
Leopold Kramer	1918–1927
Robert Volkner	1927–1932
Paul Eger	1932–1938

Září 1938

Německý divadelní spolek (Deutscher Theaterverein) ukončuje provoz Nového německého divadla a jedná o prodeji budovy československému státu po okupaci Československa rozhodují o dalším osudu divadla mocenské orgány protektorátu Böhmen und Mähren

1939–1945

Německá opera (Deutsches Opernhaus)

Divadelní budova bez stálého souboru slouží příležitostným pohostinským vystoupením, politickým shromážděním, v letech 1942–43 operetě a v roce 1944 jako dočasné působiště operního souboru z Duisburgu

1945–1946

Divadlo 5. května

ředitel: Alois Hába

1946–1948

Velká opera 5. května

ředitel: Alois Hába

Srpen 1948

Divadlo připojeno k Národnímu divadlu v Praze pod názvem Divadlo 5. Května (do 19. 11. 1949)

1949–1992

Smetanovo divadlo jako součást Národního divadla (v letech 1967–1973 celková rekonstrukce budovy)

1. 4. 1992 – dosud

Státní opera Praha

ředitelé:

Karel Drgáč	1992–1995
Eva Randová	1995–1998
Daniel Dvořák	1998–2002
Jaroslav Vocelka	2002–dosud

OSLAVY 120. VÝROČÍ BUDOVY STÁTNÍ OPERY PRAHA

1888 – 2008

ZAHÁJENÍ OSLAV - sobota 5. 1. 2008

Mimořádný den otevřených dveří 10.00 – 15.30

Státní opera Praha připravila k zahájení oslav 120. výročí otevření své budovy mimořádný den otevřených dveří, který se bude konat v sobotu 5. ledna od 10 do 15.30 hodin. Pro návštěvníky je připraven odborný historický výklad v českém a anglickém jazyce s prohlídkou budovy včetně divadelního zákulisí.

Výstava historických pohlednic divadelní budovy „POZDRAV Z PRAHY“

Vznik reprezentativního divadelního stánku určeného pro silnou německou menšinu pražského obyvatelstva měl vyřešit provozně-technické problémy, které v té době vyvstávaly ve sto let starém a již nevyhovujícím Královském německém zemském (Stavovském) divadle na Ovocném trhu. Při rozhodování o novém chrámu Thálie sehrálo svou roli i krátce předtím otevřené české Národní divadlo. Zítkově budově na stísněném pozemku u vltavského nábřeží konkurovali pražští Němci novostavbou navrženou slavnými vídeňskými architekty Ferdinandem Fellnerem a Hermannem Helmerem na dispozičně vhodnější parcele vzniklé po zbourání dřevěného Novoměstského divadla nedaleko nádraží Františka Josefa. Rozlišování obou největších pražských divadel podle jejich poloh na „u Vltavy“ a „u nádraží“ přežilo do dnešních časů. Budova v novorenesančním slohu s šesti korintskými sloupy a pompézním orfeovským tympanonem v průčelí, uvnitř skrývajícím honosné neorokokové hlediště pro téměř 2.000 diváků, se kultivovaným architektonickým výrazem, proporční vyvážeností i na svou dobu mimořádnými technickými parametry zařadila do evropského kontextu. Jako taková se stala hned od počátku inspirací pro malíře, grafiky a fotografy i častým námětem pohlednic, jejichž historický výběr je sjednocujícím tématem výstavy ke 120. výročí budovy Státní opery Praha. Výstava je doplněna novodobými fotografiemi divadla z fondů dokumentačního střediska Státní opery Praha.

Antonín Dvořák (1841 – 1904): RUSALKA 19.00

slavnostní představení

Dirigent: **Ondrej Lenárd**

Režie: **Zdeněk Troška**

V hlavních rolích: **Adriana Kohútková (Rusalka) & Tomáš Černý (Princ)**

SLAVNOSTNÍ PŘEDSTAVENÍ KE 120. VÝROČÍ BUDOVY

22. 1. 2008

Petr Iljič Čajkovskij (1840 – 1893): LABUTÍ JEZERO

Choreografie: Lev Ivanov, Marius Petipa, Pavel Ďumbala, Hana Vláčilová

V hlavních rolích: **Daria Klimentová & Dmitri Gruzdyev**

27. 1. 2008

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791): COSÌ FAN TUTTE

Dirigent: Jiří Štrunc, režie: Otto Ševčík

31. 1. 2008

Leonard Bernstein (1918 – 1990): CANDIDE

Dirigent: Guillaume Tourniaire, režie: Michal & Šimon Caban

8. 2. 2008

Giuseppe Verdi (1813 – 1901): AIDA (200. repríza)

Dirigent: Richard Hein, režie: Petar Selem

6. 3. 2008

Ruggiero Leoncavallo (1857 – 1919): LA BOHÈME

Dirigent: Hilary Griffiths, režie: Roman Hovenbitzer

15. 5. 2008

Edvard Hagerup Grieg (1843 – 1907): PEER GYNT

Dirigent: Guillaume Tourniaire

V rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro

PREMIÉRY

Camille Saint-Saëns (1835 – 1921)

NUIT PERSANE & HÉLÈNE

Ke 120. výročí budovy Státní opery Praha

Dirigent: **Guillaume Tourniaire**

Orchestr, sbor a sólisté Státní opery Praha

Novodobá premiéra: 13., 14.. & 19. 2. 2008

Ruggiero Leoncavallo (1857 – 1919)

LA BOHÈME

Dirigent: **Hilary Griffiths**

Režie: **Roman Hovenbitzer**

Scéna a kostýmy: **Pavel Bílek**

Sbormistr: **Tvrtko Karlovič**

Obnovená premiéra: 6. 3. 2008

FANTOM OPERY (balet)

Hudba: **Petr Malásek**

Libreto, choreografie a režie: **Libor Vaculík**

Scéna: **Martin Černý**

Kostýmy: **Ľudmila Várossová**

Premiéra: 10. 4. 2008

Richard Wagner (1813 – 1883)

BLUDNÝ HOLANĎAN

Ke 120. výročí budovy Státní opery Praha

Dirigent: **Guillaume Tourniaire**

Režie: **Stephen Taylor**

Scéna: **Laurent Peduzzi**

Kostýmy: **Nathalie Prats**

Světelný design: **Christian Pinaud**

Sbormistr: **Tvrtko Karlovič**

Premiéra: 29. 5. 2008

V rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro

PARTNER STÁTNÍ OPERY PRAHA

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI STÁTNÍ OPERY PRAHA

